

With
Photographer
of the Year

Yeryüzündeki geçmiş yaşamın günümüzdeki mekanları: Doğa Tarihi Müzeleri

“Müzeler, geçmiş ile gelecek arasındaki köprülerdir. Bir doğa tarihi müzesine girdiğinizde kendinizi Yerküre’nin milyarlarca yıllık jeolojik öyküsü içinde hissedersiniz. Müzedeki her bir obje, mesela varlığından bile haberdar olmadığınız ve belki bugün yaşamayan pek çok canlının fosil kalıntısı ya da taş parçası diyerek ayrıntılarına bakmak için zaman ayırmadığınız bir mineral veya kayaç parçası size kendi hikâyelerini anlatmak ve binlerce, hatta milyonlarca yıl öncesine götürmek için sessizce bekler. Bu sessiz bekleyiş karşılık verip, 4,5 milyar yıllık öyküyü dinlemek istemez misiniz?”

Güldemin DARBAŞ

KSÜ Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi,
Jeoloji Mühendisliği Bölümü Kahramanmaraş

guldemin@ksu.edu.tr

1.Giriş

Müzeler adını, “müz, muse, musa” gibi değişik şekillerde isimlendirilen mitolojideki dokuz ilham perisinden alır. Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre müze kelimesinin karşılığı “sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelere saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer” olarak geçer (1). Yani aslında Dünya’da ve Türkiye’de müzeler, sanatsal ve bilimsel özellikte kabul edilen nesnelere için uzmanlarına, ilgi duyanlarına ya da halka sergilendiği, saklandığı ve korunduğu alanlardır. Uluslararası Müzeler Konseyi için müzenin tanımı ise şudur: “Müzeler kâr amacı gütmeyen, toplumun ve gelişimin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye tanıklık etmiş malzemeleri araştıran, toplayan, koruyan ve bilgiyi paylaşan ve nihai olarak eğitim, araştırma ve eğlenmeyi hedefleyen, sürekliliği olan kurumlardır”. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, müzeler “Dünyanın ve yaşamın hafızalarıdır” demek yanlış olmaz. Hatta başka ya da güncel bir deyişle müzeler: “zamanın mekanı” olarak kavramsallaştırılabilir (2).

“Zamanın mekanı” olarak kavramsallaştırdığımız “müzeler”; Dünya’da gelmiş geçmiş tüm uygarlıklar söz konusu olduğunda paleolitik dönem

(insanların yerkürede yaşamaya başlamalarından yaklaşık M.Ö. 10.000 yıl öncesine kadar olan zaman dilimi) günümüze kadar yaşamış olan pek çok uygarlığın izlerine ev sahipliği yapar, bunları bir sonraki kuşaklara aktarır ve onları korur. Böylece kronolojik olarak Yerküre üzerindeki uygarlıkların eskiden yeniye doğru benzerlik, değişim, dönüşüm ve farklılaşmalarını gözler önüne serer. Çünkü müzelerde sergilenen her şey aynı zamanda ait olduğu döneminden günümüze ulaşan somut bir belge niteliğindedir.

2.Doğa Tarihi Müzeleri

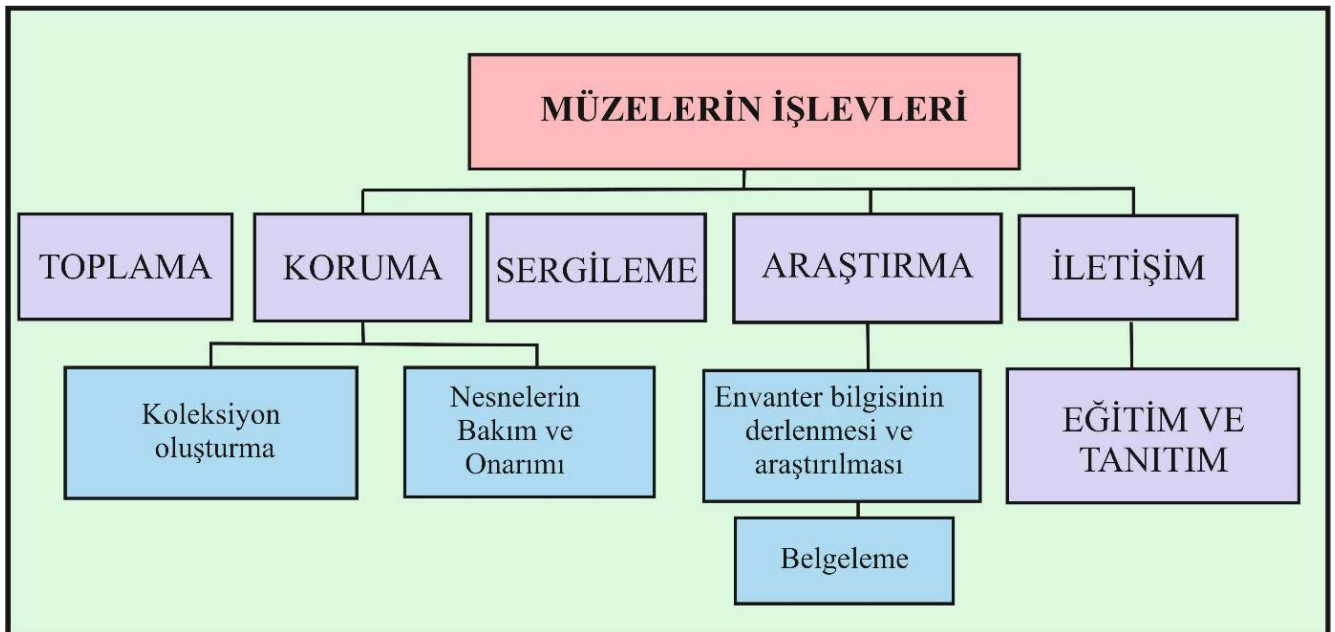
Dünya 4,5 milyar yıl önce oluşmuştur. İlk canlıların oluşumu 3,8 milyar yıl öncesine dayanır. Bunların en eski fosil kayıtları ise 3,7 milyar yıl öncesine işaret eder. Yeryüzünün ve yeryüzündeki canlıların oluşumundan bu yana geçen milyarlarca yıl içinde, Yerküre sayısız kez yeni okyanusların, yeni dağ kuşaklarının, yeni kıtaların oluşumuna tanıklık etmiş, bir çok canlı türü yok olmuş, yeni türlerin oluşmasına ev sahipliği yapmıştır. İnsanın hayalini zorlayan bu hareketin başlangıcı ve evrimi aslında Yerküre üzerindeki kayalarda, minerallerde ve özellikle fosillerde gizlidir. Ancak gerek antropojenik etkiler, gerek Yerküre'nin kendi mekanizması (levha tektoniği, depremler, volkanlar, küresel deniz hareketleri ya da küresel iklim değişimleri) bu kayıtlara hızla zarar vermekte, hatta onları yok etmektedir. Oysa onları kayıt altı-

na almak, nadir olanları korumak, ilgisinin merakını gidermek ya da araştırmasını sürdürmek için önüne koymak, bir sonraki kuşakların ilgisine sunmak, daha da önemlisi yaşamın belleğine sahip çıkmak "doğa tarihi müzeleri" ile pekâlâ mümkündür. Bu nedenle "jeolojik, paleontolojik, paleoantropolojik, biyoçeşitlilik" ürünlerinin sergilendiği "doğa tarihi müzeleri" özelde bulunduğu coğrafyanın/ülkenin, genelde ise Dünya'nın jeolojik tarihçesine sahip çıkarak, Yerküre'nin bir çeşit hafızası rolünü üstlenmektedir.

MÜZE YARAT, YAŞAMI YAŞAT!

3.Doğa Tarihi Müzelerinin İşlevselliği

Müzelerin işlevlerini beş maddede özetleyebiliriz: 1. Toplama; 2. Belgeleme (arşivleme); 3.Koruma; 4. Sergileme ve 5. Eğitim. Doğa Tarihi müzeleri de işlevsellik açısından aynı misyona sahiptir (Şekil 1) (3). Müzeler, kuruldukları ilk zamanlar sadece toplama ve sergileme özelliği gösterirken, daha sonraları toplanan ürünleri belgeleme ve koruma görevlerini de üstlenmişlerdir. Ancak son yıllarda bu görevlere ek olarak "eğitim" gibi önemli bir yük binmiştir. Bu bağlamda müzeler, buldukları bölgelerde her öğrenim düzeyinden öğrencilere belli bir program çerçevesinde, müze uzmanları tarafından farklı bölgelere ait biyoçeşitliliğin yanında, doğal olay ve süreçlerle birlikte

Şekil 1: Müzelerin işlevleri

Şekil 2: Galatasaray Mekteb-i Tıbbiyesi Doğa Tarihi Müzesi'nin olduğu binanın Őimdiki yeri (5) .

jeolojik, mineralojik, paleontolojik ürünlere ait koleksiyonlar tanıtılır, böylece öğrenciler bu formatta bölgenin geçmiş ya da güncel biyocoğrafya, jeoloji, ekoloji ve evrim konularını deneyimleyerek öğrenir. Aynı zamanda bu tarz müzeler bir çeşit araştırma laboratuvarı ya da merkezi işlevini üstlenerek, bilimsel çalışmaların yapıldığı alanlar olarak da önem kazanmaktadır. Böylece toplanan ve sergilenen materyaller aynı zamanda uzmanlar tarafından incelenerek, bulgular bilim camiasında da paylaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, doğa tarihi müzeleri nitelikli bilim kültürünün ortaya çıkardığı mekânlardır.

4. Türkiye'de ve Dünya'da Doğa Tarihi Müzeleri

Türkiye'deki en eski doğa tarihi müzesi, Şu anda kayıtlarda çok fazla bulunmayan Osmanlı İmparatorluğu'ndan kalma Galatasaray Mekteb-i Tıbbiyesi Doğa Tarihi Müzesi'dir (Şekil 2). Kaynaklara göre Sultan Abdülmecid tarafından Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na bir mektup yazılarak böyle bir müze yapılması talep edilmiş ve doğa tarihi ile anatomi örnekleri istenmiştir. Kayıtlar; müze inşaatının 1836 lı yıllarda başladığı, ama kesin olarak 1837 yılında faaliyete geçtiği ancak 1848 yılında bir yangınla yok olduğunu göstermektedir. Dr. Semih Çelik'in (4) bildirdiğine göre bu müzede bir botanik bahçesi (herbaryum), fosil ve bitki koleksiyonları, Viyana'dan getirilmiş mineral örnekleri, Fransa ve İtalya'dan getirilmiş bitki örnekleri bulunuyordu. Ayrıca 1844'de zooloji koleksiyonu da kurulmuş-

tu (Şekil 3).

Türkiye'deki ilk ulusal doğa tarihi müzesi Şu anda Őehit Cuma DAĞ Tabiat Tarihi Müzesi olarak bilinen MTA Doğa Tarihi Müzesi'dir. Bu müze 1968 yılında açılmıştır. Türkiye'nin eski ve kapsamlı bir diğer müzesi ise Ege Üniversitesi Tabiat Tarihi Müzesi'dir, onun kuruluğu da 1967'dir. Türkiye'de ayrıca Kemaliye'de (Erzincan) Prof. Dr. Ali Demirsoy Doğa Tarihi Müzesi, Çanakkale'de Onsekiz Mart Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nin Yer Bilimleri ve Doğa Tarihi Müzesi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından açılan Burdur Doğa Tarihi Müzesi, Çankırı Müzesi Doğa Tarihi Sergi Salonu ve Muğla Turoliyen Park olmak üzere bilinen 7 adet "doğa tarihi müzesi" bulunmaktadır. Mavi Gezegen dergisinin bu özel sayısında yukarıda sıralanan müzelerin büyük bölümü ayrı bölümlerde verilecektir, ancak ayrıntıları verilmeyen Doğa Tarihi Müzesi niteliğindeki bazı müzelerle bilgi aşağıda verilecektir. Ayrıca okullara ait bir adet ilgili müze daha bulunmaktadır: Saint Joseph Doğa Bilimleri Merkezi.

Türkiye'deki bazı doğa tarihi müzeleri:

Burdur Doğa Tarihi Müzesi, Burdur ilinin merkez ilçesindeki Zafer mahallesinde bulunur. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı 19. Yüzyıldan kalma Kavaklı Rum Kilisesi'ni, Doğa Tarihi Müzesi olarak restore ettirmiş ve sonra müze olarak ziyarete açılmıştır. Müzede, Burdur ilinin Kemer ilçesine bağlı Elmacık köyü kazılarında ortaya çıkarılan

Şekil 3: Galatasaray Mekteb-i Tıbbiyesi Doğa Tarihi Müzesi'nden bir koleksiyon (6).

Pliyo-Pleistosen yaşlı fosiller ve çeşitli kaynaklardan müzeye bağışlanmış kayaç ve mineraller sergilenmektedir (Şekil 4). Bir konferans salonunun da bulunduğu müze, sık sık öğrenciler için eğitim amaçlı olarak da kullanılmaktadır (Şekil 5).

Şekil 4: Burdur Doğa Tarihi Müzesi'ndeki mamut iskeleti (7).

Burdur – Elmacık Omurgalı Fosil Yatağı ilk kez 1997-1998 yılları arasında bu bölgede yapılan jeomorfolojik çalışmalar sırasında saptanmış, daha sonra Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen bir proje ile 2006-2009 yılları arasında gerçekleştirilmiş bir kazı projesi ile bu bölgedeki fosiller ortaya çıkarılmıştır (8). Kazıda gün ışığına çıkarılan fosillerin Burdur Doğa Tarihi Müzesi'nde sergilenmesi 2014 yılından sonra gerçekleşmiştir. Alpagut vd (2015) (8), Burdur-Elmacık omurgalı fosil yatağında mamut, at, geyik, gergedan, zürafa, domuz (Proboscidea (Mammuthus meridionalis, Elephantidae indet), Equidae (Equus stenorhis/altidens, Equus sp.), Rhinocerotidae

(Stephanorhinus cf. etruscus), Bovidae (Gazelospira torticornis, Leptobos etruscus, Leptobos sp., Bovidae indet.), Cervidae (Eucladoceros sp., Cervidae indet.) Testudinidae (Testudo sp.) ve kuş fosillerinin bulunduğunu bildirmişlerdir.

Şekil 5: Öğrenciler Burdur Doğa Tarihi Müzesi'nde (9).

Çankırı Müzesi Doğa Tarihi Sergi Salonu, Çankırı müzesinin bir parçası olarak kurulmuştur (10). Müzede başlıca arkeolojik ve etnografik unsurlar sergilenmektedir. Doğa Tarihi Sergi Salonu bölümünde ise Ankara Üniversitesi Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Bölümü tarafından 1997 yılında Çorakyerler mevkiinde yapılmış kazı sonucunda ortaya çıkarılan fil, gergedan, koyun, keçi, domuz, zürafa, geyik ve primatların atalarına ait fosil buluntuları sergilenmektedir (Şekil 6).

Çorakyerler Omurgalı Fosil Yatağı kazıları 1997 yılından beri Prof. Dr. Ayla Sevim Erol başkanlığında sürdürülmektedir. Kazı alanı, Çankırı'nın Yapraklı yolu üzerinde, şehir merkezine yaklaşık 5 km mesafede Fatih Mahallesi'ndedir. Sevim Erol ve Yiğit, A. (2010) (10) tarafından Çorakyerler Omurgalı Fosil Yatağı Avrupa'nın önemli hominoid buluntu alanlarından biri olarak belirtilmiştir. Yazarlar bu bölgede ortaya çıkarılan fosil topluluğunun yaşı konusunda hala bir netlik olmadığını söylemişlerse de, manyetostratigrafik çalışmalarla bu yatağın 7-8 milyon yıl öncesine (Geç Miyosen) işaret ettiğini bildirmişlerdir. Kazının başlangıcından bu yana ele geçen buluntular Bovidae (Boynuzlugiller-çift toynaklı geviş getiren bir aile), Giraffidae (Zürafagiller), Suidae

(Domuzgiller), Rhinocerotidae (Gergedangiller), Equidae (Atgiller), Proboscidea (Hortumlular), Carnivora (Et Yiyiciler), Primat Takımı (Kuyruksuz Maymunlar), Rodentia (Kemirgenler) ve Gastropod (Salyangozlar) ailelerine aittir (Şekil 7).

Şekil 6: Çankırı Müzesi Doğa Tarihi sergi salonunda at fosili (11).

Şekil 7: Çankırı Müzesi Doğa Tarihi sergi salonunda bulunan omurgalı fosillerinden bazıları (12).

Muğla Turolian Açık Hava Müzesi: Dr Lale Aytaman Doğa Tarihi Seksiyonu: Muğla Müze Müdürlüğü sorumluluğunda açılan Doğa Tarihi Seksiyonu'nda sergilenen fosiller Muğla'nın Özlüce Köyü Kaklıca Tepe'nin kuzey yamaçlarında yapılan kazılar sonucunda elde edilmiştir (13). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Berna Alpagut tarafından yürütülen kurtarma çalışmalarında, içlerinde zürafagiller, boynuzlugiller, gergedangiller, hortumlu memeliler, domuzgiller, atgiller ve etçilere ait fosillerle çok sayıda bitki fosilinin bulunduğu 200 den fazla materyal gün ışığına çıkarılmıştır. Tanımlanan bu türler 19 Şubat

1994 tarihinde Muğla Arkeoloji Müzesinde açılan "Dr. Lale Aytaman Doğa Tarihi Seksiyonu" nda sergilenmeye başlanmıştır (Şekil 8). Özlüce memeli faunası Geç Miyosen olarak yaşlandırılmıştır.

Şekil 8: Dr. Lale Aytaman Doğa Tarihi Seksiyonu'ndan bir görüntü (14).

Saint Joseph Doğa Bilimleri Merkezi, İstanbul Saint Joseph Fransız Lisesi'nin bir parçası olarak 2010 yılında kurulmuştur. İstanbul Kadıköy'dedir. Sadece okul gezilerine açık olarak hizmet vermektedir. Ziyaret etmek istendiğinde randevu alınmalıdır. 250 m² lik bir alana yerleşmiş bulunan Merkez'de bitki, hayvan ve mineral koleksiyonları sergilenmektedir. Bildirildiğine göre sergilenen bu materyaller 1800 lü yıllardan 1960'la kadar biriktirilmiş materyallerden oluşmuştur (15).

Doğa Bilim Merkezi'nde; Paleontoloji ve Evrim Galerisi; Omurgalılar Galerisi; Sualtı Yaşam Galerisi; Kuş Galerisi; Orman Hayatı Galerisi; Egzotik Galerisi; Canlı Yaşamı Galerisi; Tarihsel Galerisi; Böcek, Yumurta, Tohum ve Bitki Galerisi ve Çiftlik Kuşları Galerisi bulunmaktadır (8) (Şekil 9-10).

Şekil 9: Saint Joseph Doğa Bilimleri Merkezi'nde sergilenen omurgalı fosil kalıntıları (16).

Şekil 10: Saint Joseph Doğa Bilimleri Merkezi kuş galerisi (17).

Bir kayıp müze: Merzifon Anadolu Amerikan Koleji Doğa Tarihi Müzesi: Kuruluşu çok eskilere, 1800 lü yılların sonlarına dayanan bu müzeye ait koleksiyonlar şu anda ne yazık ki ilk oluşturulduğu yerde bulunmamaktadır. Göçmengil'in (2019) (18) bildirdiğine göre Merzifon Anadolu Amerikan Koleji Müzesi hem kuruluş ve gelişim açısından hem de Türkiye'nin farklı lokasyonlarından elde edilmiş koleksiyon parçaları ile Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerindeki önemli müzecilik faaliyetlerinden biri olarak kabul edilebilir (Şekil 11). Yazar, kolejin doğa bilimleri eğitimi konusundaki dönüm noktasının, okula katılan Ermeni bilim insanı, botanikçi ve bitki koleksiyoncusu Prof. Johannes Manissadjian ile başladığını bildirir. Prof. Manissadjian'ın topladığı ve tanımlanması için yurtdışına gönderdiği örnekler, yurt dışında çeşitli doğa tarihi müzelerinde değerlendirilerek, o ana kadar Anadolu'da bilinmeyen pek çok bitki ve böcek türlerinin keşfini sağlar. Kolejdeki gerek öğretim kadrosu gerekse öğrenciler tarafından biriktirilen çok sayıda mineral, fosil, böcek, kelebek, bitki, kuş ve diğer hayvan türleri sayıca fazlaştığından bir müze kuruluşu çalışmaları başlamış ve bu müze 1914'de kurulmuştur. Müze koleksiyonunda 1914 itibarıyla 7000 bitki ve hayvan örneği, 2500 böcek ve

kelebek; 1100 fosil, 900 mineral ve kayaç, 50 mollusk ile 70 kuş, 40 memeli ve büyük hayvan örneği bulunduğu belirtilmiştir (18).

Şekil 11: Merzifon Anadolu Amerikan Koleji Doğa Tarihi Müzesi (19)

Merzifon Anadolu Amerikan Koleji 1938 yılında kapanır ve örneklerin tamamı Tarsus Amerikan Anadolu Koleji'ne gönderilir. İlerleyen yıllarda ise tüm koleksiyon Robert Koleji'ne bağışlanmış, bu materyallerin bir kısmı da Saint Joseph Doğa Bilimleri Merkezi bünyesine ziyaretçiye açılmıştır (18).

Anadolu'nun çarpıcı biyolojik, jeolojik, antropolojik ve arkeolojik geçmişi, onlarca yıldır yerli

ve yabancı bilim insanlarının dikkatini çekmeye devam etmektedir. Bu kadar zengin bir mirasa sahip çıkmak, korumak, sergilemek için parmakla sayılabilecek kadar az olan doğa tarihi müzelerinin yeterli olarak görülmesi beklenemez. Nitelikli ve Uluslararası standartlarda yeni müzelerin hem merkezi, hem yerel idareler ile özel teşebbüs desteğinin alınarak yapılması önemli ve öncelikli konular arasındadır.

Dünya'daki Doğa Tarihi Müzelerine örnekler:

Bugün Dünya'nın en önemli anakent sayılacak kentlerinin hemen hepsinde hatırı sayılır büyüklüğe ve geniş koleksiyona sahip "doğa tarihi müzeleri" bulunmaktadır. Bunlardan en önemlilerinden biri Paris'te bulunan ve resmi olarak 1793'de kurulan Paris Doğa Tarihi Müzesi (National Museum of Natural History) (Şekil 12); Doğa bilimcilerin öncülerinden Buffon, Cuvier, Lamarck, d'Orbigny gibi birçok bilim insanının orijinal koleksiyonlarını, eserlerini, kitap ve anılarından oluşan yapıları bünyesinde bulundurur. Ayrıca Müze, 3 dergi ve 6 monograf yayınlanmaktadır. Müzede çocuklara da özel eğitim programları uygulanmakta olup, yapılan bilimsel çalışmalara paralel yüksek lisans ve doktora eğitimi de yaptırılmaktadır (20). Derginin bu sayısı içerisinde bu Müze ile ilgili ayrıntılı bir makale sayın Şevket Şen tarafından kaleme alınmıştır.

Şekil 12: Paris Doğa Tarihi Müzesi ana binası (21)

Benzer şekilde "Londra Doğa Tarihi Müzesi'nin" kökleri 1753 yıllarına kadar geriye gitmektedir. Müzede yaklaşık 80 milyon dolaylarında obje sergilenmekte olup, çocukların ve ailelerin

katılabildikleri eğitim programları, konferanslar ve yüksek lisans ile doktora programları yürütülmektedir (Şekil 13) (22).

Şekil 13: Londra Doğa Tarihi Müzesi (23).

Dünya'nın en büyük Doğa Tarihi Müzelerinden biri olan New York Doğa Tarihi Müzesi, 1869 yılında açılmıştır. Yazılı kaynaklar, müzede 32 milyonun üzerinde nesnenin sergilendiğini belirtmektedir (Şekil 14). Ayrıca müze, 3 adet dergi de yayınlamaktadır (24).

Şekil 14: Amerikan Doğa Tarihi Müzesi (25).

Yukardaki örneklerde de görüldüğü gibi Doğa Tarihi müzeleri her yıl binlerce kişinin ziyaret ettiği, her yaşta insanın ilgisini çeken ve "hayat boyu öğrenme" programı çerçevesinde hem buldukları coğrafyaya hem de Dünya'ya, geçmiş ve geleceğe açılan kapılar olarak görevlerini sürdürmektedir. Müzeler, ziyaretçilerin yanı sıra, bünyesinde onlarca bilim insanını istihdam etmekte, yüksek lisans ve doktora öğrencisinin yetişmesine olanak sağlamaktadır. Bu sayede özellikle çocuklar için doğal laboratuvarlar olarak kullanılmakta, çocuklar farkında olmadan doğanın mekanizmalarını kendiliğinden öğrenebil-

mektedirler. Yani müzelerde yapılan bilim doğru-
dan müze ortamında insanlara ulaşabilmektedir.

5. Turizm Potansiyeli olarak “Doğa Tarihi Müzeleri”

Müzeler, sadece arşiv, geçmişten-geleceğe açılan bir kapı, bir laboratuvar ya da bir okul değil, aynı zamanda bir turizm unsuru olarak da değerlendirilmelidir. Bu bağlamda müzeler kültür turizmin en önemli unsurlarından biridir. Yerli ve yabancı turistlerin müzelere bıraktığı finansın, ülke için önemli bir gelir kaynağı olduğunu söylemek mümkündür. Müzelerde uygulanacak etkileyici bir program ile gelir kaynakları daha da artırılabilir. Bu bağlamda var olan ya da açılacak olan müzelerin 21. Yüzyılın bilişim teknolojileriyle uyumlu, ziyaretçisine bilgi edinme konusunda çeşitlilik fırsatları yaratan, internet üzerinden sanal olarak da girilebilecek, 24 saat açık bir vizyona sahip biçimde kurulması ziyaretçi sayısını arttıracaktır. Konunun uzmanları pek çok müzenin 2030 stratejik planlarını hazırladıklarını söylemektedirler. Önümüzdeki yıllarda insanların kendileri için ayıracakları boş zaman sürelerinin uzun olacağı göz önünde bulundurulduğunda, bu boş zamanı tarihin ve evrenin sırlarını çözebilmek için müzelerde geçirmemeleri için hiçbir neden yoktur.

Sonuç olarak, yaşamı kayıt altına almak, insanoğlunun hafızasını canlı tutmak, geçmiş ile gelecek arasında bir bağ kurabilmek için “doğa tarihi müzeleri”ne ihtiyacımız var. Anadolu’nun yüz milyonlarca yıllık öyküsü, kendisini merak edenlerin hizmetine uzmanlar eşliğinde sunulmalıdır. Yurtdışında, Paris’in (Fransa) Eyfel Kulesi, Louvre Müzesi, Londra’nın (İngiltere) British Museum gibi yapılarıyla öne çıkan kentleri, ülke gelirlerine turizm açısından önemli ekonomik getiri de sağlamaktadır. Yurtdışı örneklerinde olduğu gibi, yurtiçinde de Ankara’nın Anıtkabir, İstanbul’un Ayasofya, Topkapı Sarayı vb gibi kültür ve turizm açısından anıtsal yapılarımızın öne çıkmasına ek olarak kurulacak “doğa tarihi müzeleri” mize de ihtiyaç vardır. Kurulacak veya kurulu olan bu doğa tarihi müzelerimizin daha da geliştirilmesi halinde doğal varlık değerlerimiz koruma altına alınmış olacak ve Avrupa’daki örneklerinde oldu-

ğu gibi, ülkeye önemli turizm geliri de kazandırarak, insanların gezip görmek istedikleri alanlara dönüşecektir.

Bu bağlamda son yıllarda adından sıklıkla söz edilen post modern müzecilik kavramı çerçevesinde, teknoloji ile barışık, merkezi ve yerel yönetimlerin kontrolünde, oteller, okullar ve üniversitelerle anlaşmalı bir program çerçevesinde oluşturulacak doğa tarihi müzeleri, hem merak ve öğrenme dürtüsünün giderildiği, hem bilimsel çalışmaların gerçekleştirildiği hem de turizm merkezi olma potansiyeli açılarından “zamanın mekanları” olarak oldukça önemli görevlere sahiptir. Ülkemizde İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Diyarbakır, Antalya, Trabzon gibi farklı bölgelerdeki büyük kentlerde belediyeler veya valilikler tarafından “doğa tarihi müzeleri”nin kurulması insanlığın hizmetine sunulması ülkemizde doğa sevgisinin gelişmesinin yanında, bilim ve araştırma süreçlerinin gelişimine de önemli katkılar sunacaktır.

Değinilen Belgeler

1. <https://kelimeler.gen.tr/muze-nedir-ne-demek-227579> (son erişim tarihi: 06.05.2020)
2. <http://arsizsanat.com/sahi-neydi-bu-muze-dedigimiz/> (son erişim tarihi: 06.05.2020)
3. Dilli, R. 2014. Doğa Tarihi Müzelerinin eğitimdeki Rolü. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı 40.
4. Çelik, S. 2019. İstanbul’da Unutulmuş bir Müze: Galatasaray Mekteb-i Tıbbiyesi Doğa Tarihi Müzesi (1835-1850). İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, seminer, 10 Ekim 2019, İstanbul. (https://www.youtube.com/watch?time_continue=2&v=a_RnujT2oK8&feature=emb_logo) (son erişim tarihi: 06.05.2020)
5. <https://yapidergisi.com/osmanlinin-ilk-doğa-tarihi-muzesi-arka-oda-toplantılarında/> (son erişim tarihi: 06.05.2020).
6. <https://www.iae.org.tr/Aktivite-Detay/İstanbulda-Unutulmus-bir-Muze-Galatasaray-Mekteb-i-Tibbiyesi-Doga-Tarihi-Muzesi-1835-1850-Dr-Semih-Celik/170>. (son erişim tarihi: 06.05.2020)

7. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-159112/burdur-doga-tarihi-muzesi.html>). (son erişim tarihi: 06.05.2020)
8. Alpagut, B., Kaya, T., Mayda, S., Demirel, A. ve Ekinci, H. A. 2015. Burdur-Elmacık Omurgalı fosil lokalitesi. 68. TJK, Bildiri Özleri Kitabı, 498-499, Ankara.
9. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-159112/burdur-doga-tarihi-muzesi.html>). (son erişim tarihi: 06.05.2020)
10. Sevim Erol, A. ve Yiğit, A. 2010. 2009 Yılı Çorakyerler Kazısı. TC Kültür ve Turizm Bakanlığı, 32. Kazı Sonuçları Toplantısı, 24-28 Mayıs, 311-324, İstanbul.
11. <https://www.biyologlar.com/cankiri-muzesi-doga-tarihi-sergi-salonu>) (son erişim tarihi: 06.05.2020)
12. <http://www.cankiri.gov.tr/cankiri-muzesi#-gallery-11>) (son erişim tarihi: 06.05.2020)
13. Alpagut, B., Mayda, S., Kaya, T., Göktaş, F., Halaçlar, K., Deniz Kesici, S. 2014. Yeni bulgular ışığında Muğla-Özlüce memeli fosil yatağı. 67. Türkiye Jeoloji Kurultayı, 14-18 Nisan, Ankara.
14. https://www.tripadvisor.com.tr/Attraction_Review-g1221512-d3619382-Reviews-Mugla_Museum-Mugla_Mugla_Province_Turkish_Aegean_Coast.html (son erişim tarihi: 06.05.2020)
15. <http://banusargun.blogspot.com/2014/04/saint-joseph-doga-bilimleri-muzesi.html>) (son erişim tarihi: 06.05.2020)
16. https://haydiannegezmeye.files.wordpress.com/2013/12/aaafd-dbm_kus_alani_ayrinti.jpg) (son erişim tarihi: 06.05.2020)
17. Göçmengil, G. 2019. Merzifon Anadolu Koleji Müzesi'nin tarihsel gelişimi. <https://nabukednazar.blogspot.com/2019/12/merzifon-anadolu-koleji-muzesinin.html> (son erişim tarihi: 06.05.2020)
18. http://www.mimarizm.com/etkinlikler/sergiler/merzifon-anadolu-koleji-muzesi-nden-artakalan-bos-lanlar_124925). (son erişim tarihi: 06.05.2020)
19. <https://www.biyologlar.com/paris-doga-tarihi-muzesi-musum-national-dhistoire-naturelle> (son erişim tarihi: 06.05.2020)
20. <https://biyologlar.com/paris-doga-tarihi-muzesi-musum-national-dhistoire-naturelle>) (son erişim tarihi: 06.05.2020)
21. <https://www.biyologlar.com/londra-doga-tarihi-muzesi-natural-history-museum-london> (son erişim tarihi: 06.05.2020)
22. <https://geziotesi.com/londra-muze-rehberi/>) (son erişim tarihi: 06.05.2020)
23. <https://www.biyologlar.com/amerikan-doga-tarihi-muzesi-american-museum-of-natural-history> (son erişim tarihi: 06.05.2020)
24. <https://www.gezilecekyollar.com/new-york-gezilecek-yerler/>) (son erişim tarihi: 06.05.2020)